

PAGINA 3

‘Is er licht aan het einde?’

PAGINA 5

‘Uitsluiting vrouwen schendt mensenrechten’

PAGINA 8

Muziek en kunst op weg naar Pasen

VERDER: Een praatje in de boekhandel ■ Jong en oud mist ‘die goeie ouwe tijd’ ■ Louterende inzichten voor de lekenpreker ■ ‘Zingeving is een gave, geen product’

2021 weer een jaar des heren

God, onze Moeder, doe iets!

Fragment uit de muziekclip ‘God is a woman’ van Ariana Grande (2018). Naar ‘De schepping van Adam’, een fresco vervaardigd door Michelangelo Buonarroti (1511) in de Sixtijnse Kapel in Vaticaanstad.

Er zijn twee onderwerpen die anno nu voor kerkscheuringen kunnen zorgen: de acceptatie van homoseksuelen en de rol van vrouwen in de kerk. Wat opvalt is dat er in onze samenleving wél maatschappelijke verontwaardiging klinkt als het over homo’s gaat, maar dat het stil blijft als het over uitsluiting van vrouwen in religies gaat. Wat zegt dit eigenlijk?

Niet alleen binnen de protestantse en katholieke kerken, maar ook in jodendom en islam zijn homoseksualiteit en de rol van vrouwen gevoelige kwesties. Wie een voorvechter wordt van homo- en vrouwenrechten kan een grootse religieuze loopbaan op z’n buik schrijven, en gaat niet als profeet maar als activist door het leven.

Uitsluiting van homoseksuelen, om het even door welke religie, kan op een flinke dosis maatschappelijke verontwaardiging rekenen. De Nashvilleverklaring van januari 2019 kreeg te maken met ferme tegenwind. De mensenrechtenschendingen van homoseksuelen en vrouwen in islamitische landen stellen we linksom of rechtsom publiekelijk aan de kaak. Het bijzonder onderwijs in eigen land

kwam onder vuur te liggen toen bleek dat reformatorische scholen werkten met verklaringen waarin ouders moesten onderschrijven dat ze homoseksualiteit niet accepteerden. Je zou verwachten dat religieuze uitsluiting van de helft van de bevolking – in een land met een stevig antidiscriminatiebeginsel als eerste artikel van de grondwet – op meer verzet kan rekenen. Dat is niet het geval.

Bashers en gutmensen

In 2019 was er in de aanloop naar de invoering van de wet tegen gezichtsbedekkende kleding – het boerkaverbod – een begin van een debat over de positie van de vrouw in de islam. Dat debat werd al snel gekaapt tussen door populistische ‘islam-bashers’ en optimistische ‘gutmensen’. De fundamentele

vraag naar de rol van vrouwen in levensbeschouwingen kwam niet aan bod. Blijkbaar accepteren we het – met de wind van godsdienstvrijheid in onze rug – dat vrouwen in de grote systeemreligies geen machtige institutionele rollen vervullen. Het zijn nu eenmaal mannen op de religieuze hoofdpodia. Zo staat het geschreven. God is toch een Hij met hoofdletter? Vrouwen moeten ook niet zeuren. Er zijn toch opties voor vrouwen die zo nodig willen? Je kunt toch remonstrant worden? Of aan de slag in een flink deel van de Protestantse Kerk in Nederland, die zelfs al een vrouwelijke voorzitter heeft gekend? Ook enkele orthodox-gereformeerde kerken hebben sinds kort de mogelijkheid om vrouwen te beroepen als predikant. Of je kunt een klooster beginnen. Wat zeur je nou?

In de aanloop naar de verkiezingen spraken de vrouwelijke lijsttrekkers op televisie met elkaar – bij Margriet van der Linden in ‘M’ – over de positie van de vrouw. Salarissen, ouderschapsverlof, vrouwelijk leiderschap kwamen allemaal voorbij. Alles moest anders. Het ging vooral over de praxis, niet over de

‘Wat zeur je toch? Begin als vrouw gewoon een klooster’

achterliggende ideeën. De levensbeschouwelijke voorstellingen die ongelijkheid voeden en de religieuze instituties die onderscheid voorzien van symbolen en beeldtaal, bleven onbenoemd.

In tijden van Black Lives Matter en een zelfbewuste LHBT-gemeenschap is het zwijgen over het gebrek aan positie van vrouwen in grote godsdiensten opvallend. Degenen die bij Black Lives Matter of het protest tegen de Nashville-verklaring vooroplopen, zwijgen als het over vrouwen gaat. Hoe kan dit toch?

Ik kan maar één reden bedenken. Ze hebben gelijk, die religies die zeggen dat vrouwen beter zijn in zwijgen. Misschien moet het wel zo wezen, toch? De vrijheid om religieuze ambten te reserveren voor mannen is een groot goed, niet dan? Het verzet gaat vooralsnog niet verder dan een debat of je God in de Bijbel aanduidt met Hij of met hij. Ook dat is een vorm van zwijgen, want ‘hij’ is naar mijn beste weten nog altijd hartstikke mannelijk. Ik ben geen profeet maar dit weet ik wel: ook dit jaar blijft een jaar des heren. Vrouwen zwijgen anno Domini 2021. We kunnen alleen nog maar bidden: God, onze Moeder, doe iets!

TOM MIKKERS

Veertig dagen vertragen met LUX

‘De vertraging waar we vaak naar zoeken, wordt ons nu opgelegd. Laten we die kans grijpen.’ Dat zegt Dirk De Wachter, een bekende Vlaamse psychiater. Hij ziet vertraging als een kans om ten diepste meer bij onszelf te komen. In de christelijke traditie bestaat al eeuwenlang een jaarlijks moment van vertragen, in de vorm van de vastentijd. Bij vasten gaat het erom je ergens van te ‘onthouden’ met als achterliggend doel om je aandacht te richten op wat het wezenlijkst is. Pionierskerk LUX doet een uitnodiging om veertig dagen lang in dat vertragen te oefenen. Deelnemers ontvangen dagelijks een podcast, een oefening, vraag of inzicht via WhatsApp. De oefening op zichzelf kost tien minuten per dag. Er is een gezamenlijke afronding. Wie wil kan die periode een-op-een in gesprek met een van de organisatoren. Opgave bij Rik Zwaluwa, whatsappbericht naar 06 29 205 073 of rik@luxdenhaag.nl. Einde op 4 april (Pasen).

Nadenken over zingeving en corona

Geloofsgemeenschap KLEUR Den Haag plaatst op haar YouTube-kanaal regelmatig lezingen over een bepaald thema. Zo vertelt pastor Marcel van Dam

in drie delen over ‘zingeving en corona’, met als hamvraag: wat is een gezonde (bijbelse) visie op deze crisis, die kracht, hoop en liefde in zich heeft om ons er doorheen te dragen en onszelf er rijker uit te laten komen? Andere series gaan over ‘de inspiratie van echte ontmoetingen’ en ‘grenzen’. Te bekijken via: kerkindenhaag.nl/kleurdenhaag.nl

Krimpemde kerken op zoek naar jongeren

Wie de jeugd heeft...

In de Grote Kerk ontvingen vorig jaar zesentwintig jongeren van 6-22 jaar het Haagse Jeugdlijntje vanwege hun bijzondere inzet voor de stad.

‘Hoe bereiken we jongeren?’ Het is een vraag waar veel kerkenraden zich het hoofd over breken. ‘Zoek ze op waar ze zijn’, is een van de adviezen.

In augustus vorig jaar publiceerde de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) het visiedocument *Van U is de toekomst*. Het landelijk dienstencentrum heeft dit vervolgens in het document *De toekomst open tegemoet* vertaald naar concrete werkdoelen. Daarin krijgen jongeren van 15 tot 45 jaar extra prioriteit. ‘Het gaat daarbij om jongeren buiten de kerk, die wel iets met zingeving willen, maar dat niet in de kerk zoeken. Ook gaat het om jonge mensen die de kerk (dreigen te) verlaten omdat ze zich daar niet meer thuis voelen,’ aldus de nota van de dienstenorganisatie. Hoe wordt hier binnen de Haagse protestantse kerken over gedacht?

David Renkema, voorzitter van de Protestantse Kerk Den Haag: ‘Ik heb het idee dat we eerst met jongeren moeten overleggen voordat we ze iets aanbieden. Jonge mensen zijn wel degelijk

geïnteresseerd in spiritualiteit en zijn op zoek naar zingeving. Overigens heb ik met het begrip zingeving wel moeite. Het wordt al te gemakkelijk in de sfeer van de maakbaarheid getrokken. Erik Borgman zegt hierover: ‘Je moet het zien, ontdekken; de zin is een gave, geen product.’ De betrokkenheid van jongere generaties zie je wel bij sommige gemeenten en bij enkele pioniersplekken die we in Den Haag kennen. Maar jongeren binden zich niet zo gemakkelijk langdurig, is mijn indruk. Je kunt ze misschien gemakkelijker betrekken bij tijdelijke projecten.’

School van Barmhartigheid
Derk Stegeman is directeur van Stek, de uitvoeringsorganisatie van de Protestantse Kerk en Diaconie in Den Haag. Hij ziet de trend dat jongeren zich vooral voor afgebakende taken en trajecten aanmelden ook in zijn organisatie terug:

‘Veel van onze vrijwilligers in de verschillende maatjesprojecten zijn jonger dan de gemiddelde vrijwilliger bij Stek, omdat je als maatje een commitment aangaat voor één of twee jaar.

‘Langdurige binding is voor veel jongeren een hoge drempel’

Een substantieel deel van de duizend vrijwilligers van Stek is jonger dan 45 jaar. Die jonge generatie wil wel als vrijwilliger aan de slag bij de kortlopende projecten, maar heeft een hogere drempel om zich voor onbepaalde tijd bij een project aan te sluiten. Of deze jonge vrijwilligers kerkelijk meelevend zijn of op de een of andere manier gelovig, dat doet er eigenlijk niet toe. Waar het om gaat is dat zij

iets goeds willen doen voor anderen in een organisatie die christelijk is. We merken wel dat zij ons soms de vraag stellen naar wat ons bezielt. Dan kunnen we het gesprek aangaan.

In het jeugdwerk van StekJong hebben we ruim tien jaar geleden onze strategie bijgesteld: als we jongeren willen bereiken dan moeten we ons realiseren dat 95% van die doelgroep niet in de kerk is te vinden, maar in de stad. Een vrij nieuw project is bijvoorbeeld de School van Barmhartigheid. Daarbij zoeken we jongeren op in scholen, bij lessen godsdienst en maatschappijleer. We praten met hen over vragen zoals wat je leven zinvol maakt en wat barmhartigheid betekent. We zijn nu bezig dat verder op te tuigen in samenwerking met de docenten, maar door de coronacrisis loopt dat vertraging op.’

Mysterie koesteren

Op de vraag hoe erg het zou zijn als de traditionele kerken op den duur zouden verdwijnen zegt Renkema: ‘De kerken krimpen, en het is de vraag of dat

zo erg is. Maar wat ik wel erg zou vinden, is als onze rijke traditie zou verdwijnen. Het geheim, het mysterie van het geloof, is iets dat we moeten koesteren en beschermen. De bestaande

‘De bestaande kerk is een middel, geen doel op zich’

kerk is een middel, geen doel in zichzelf. Ik denk dat we eenzijdig letten op de kwantitatieve eigenschappen, de cijfers: hoeveel leden heeft een kerk, hoeveel jongeren, hoeveel buurtbewoners bereiken de kerken? De afweging van kosten en baten blijft wel belangrijk, daar ontkomen we niet aan. Maar ten diepste gaat het over het luisteren naar bijbelse verhalen, het delen van brood en wijn en de navolging van Christus.’

Schaphenhouder

De gereformeerd vrijgemaakte Ichthuskerk in het Belgisch Park in Den Haag bloeit: de geloofsgemeenschap zit vol met jonge mensen en jonge gezinnen. Hoe krijgen zij dat voor elkaar? Michael Lubbers, actief lid van deze kerk, zegt hierover: ‘De meeste leden van onze kerk zijn geen originele Hagenezen, maar door hun studie in Den Haag terechtgekomen. Er was destijds een christelijke studentenvereniging die gelieerd was aan de gereformeerd vrijgemaakte kerk. Toen de studentenvereniging werd opgedoekt kozen de leden ervoor om lid te worden van de Ichthuskerk of ze waren al lid en bleven er hangen. En een kerk waar al veel jongeren aanwezig zijn heeft een aanzuigende werking. Negen jaar geleden hebben wij uitgesproken dat wij een missionaire gemeente willen zijn. Vergelijk het met een schaphenhouder: je kunt de schapen bijhouden door er een hek omheen te zetten. Maar je kunt ook in het midden van het veld een put plaatsen waardoor de schapen telkens vanzelf terugkomen naar het midden. Vertaald naar de kerk betekent dat: je maakt het aantrekkelijk om te komen door een heldere boodschap te verkondigen.’

GREET KAPPERS

Kerken in coronatijd

Digitaal koffie drinken of een quiz, dat scheidt een band

Ook voor Haagse kerken bieden sociale media verrassende mogelijkheden voor ontmoeting en solidariteit. Een kijkje in de keukens.

Paus Franciscus schrijft in zijn boekje *Fratelli Tutti* over de ‘kunst van de ontmoeting’. Die is in deze tijd echter extreem moeilijk vorm te geven, ervaren kerken. Vanuit mijn werk heb ik vrijwel dagelijks contact met predikanten, kerkelijk werkers en priesters. Zij allen zoeken antwoorden op de vraag hoe kerk te zijn en hoe de eenzaamheid van hun leden tegen te gaan. De sociale afstand neemt toe. Het knaagt om lege kerkbanken ‘on air’ te laten zien. Een uitputtingsslag voor velen.

Tandvlees

De noodzakelijke afzondering om het virus eronder te krijgen vraagt veel en kan de vraag oproepen waar God is in deze tijd. In een vlog aan predikanten omarmt PKN-scriba René de Reuver die twijfel: ‘Eerlijk gezegd ben ik ook wel een klein beetje verlegen met die vraag. We zitten immers nog midden in die coronacrisis en het komt nu vooral aan op volhouden, op verduren. Om zo te zeggen meer op tandvlees dan op een rappe tong.’ Maar God is te zien. Kerken verkennen de mogelijkheden van het streamen van diensten. Daarin zie je meerdere varianten, ook in onze regio. Een eerste variant is objectieve beeldregistratie. Daarbij is er hoegenaamd geen verschil tussen een driezitsbank en een kerkbank: met je tablet op schoot zie je de registratie van een kerkdienst. In de Bethlehemkerk aan de Laan van Meerdervoort kijk je mee vanuit één camerapositie naar

de voorganger achter de liturgische tafel. De beelden worden afgewisseld met liedteksten op zwarte powerpointslides. Gods Woord wordt als op een normale zondag vertolkt. In een tweede variant verschuift de beeldregistratie naar regievoering. De kerk wordt opnamestudio: er is montage, er zijn camerawisselingen en soms zijn er vooraf opgenomen beelden in gemonteerd. In een prille vorm zie je dat in de liveness vanuit de Bergkerk. Niet alleen de voorganger komt in beeld, maar ook musici of een kruis of kaars, aangevuld met de tekst van het Onzevader.

De kerk wordt opnamestudio

Het kan nog anders. De Duinzichtkerk heeft naast de zondagsdiensten ook andere uitzendingen. In de boeiende serie ‘Tegengif’ interviewt predikant Ad van Nieuwpoort buurtbewoners: een CDA-politicus, een schooldirectrice in Beuvenhout, een diaconale directeur, een lid van het Koninklijk Huis. Ik zou dit als een derde variant van ‘online kerk’ willen zien: videoboodschappen, meditaties en interviews om verdieping en verbinding te bieden.

Al deze typering gaan uit van ‘één-op-veel-uitzendingen’. De voorganger werkt, de kijkers zitten achter een scherm. Verschillende kerken voegen daar wat interactiefs aan toe. Het traditionele koffiedrinken na de dienst is vervangen door napraten via Google Meet. Dit zie je vaker: de liturgie wordt vooraf rondgestuurd, via

WhatsApp is er materiaal voor de kinderen en er is ruimte om te chatten of te beeldbellen.

Zo zoekt iedere Haagse kerk naar ‘afstandsontmoetingen’ en ‘naastbijheid-kerkdiensten’. Het omzien naar elkaar wordt digitaal voortgezet via Zoom-catechese, YouTube-kerkdiensten en Teams-pubquizen.

Daarmee wordt, al dan niet expliciet, aansluiting

gezocht bij wat paus Franciscus zegt over media. Het is een geschenk van God, ook in coronatijd. Dat lijkt in tegenstrijd met de – door sociale media aangejaagde – rellen over de avondklok. De vele onlinediensten laten zien dat kerken uitwerken wat *Fratelli Tutti* ons voorhoudt: dat de huidige vormen van communicatie ons daadwerkelijk zullen oriënteren op een hartelijke ontmoeting, op een eerlijk zoeken naar de integrale waarheid, op dienstbare nabijheid bij de armen en op de christelijke opdracht om het algemeen welzijn te bevorderen.

ERIC VAN DEN BERG

Leesvoer in aanloop naar de verkiezingen

‘We zijn weer wakker’

Vers van de pers verscheen een ‘politieke brandbrief’ van hoogleraar financiële geografie en columnist Ewald Engelen. Als een oudtestamentisch profeet pepert hij z'n lezers in dat we collectief op de verkeerde weg zitten. Maar halverwege maart krijgen we weer een herkansing.

De ‘brandbrief’ is een vlam-mend betoog van ruim 200 pagina's, waarin Engelen de lezer op andere gedachten wil brengen. Veertig jaar lang hebben kabinetten van verschillende politieke kleur een neoliberale beleid gevoerd. De gevolgen zijn volgens de auteur desastreus: zorg en onderwijs zijn uitgekleed, de belastingen gestegen en het milieubeleid is rampzalig. Over vijftig jaar is er grote kans dat de democratie niet meer bestaat en we klimatologisch, ecologisch en biologisch met een ramp geconfronteerd worden. Ook de verzorgingsstaat kunnen we dan wel gedag zeggen. Zulke apocalyptische beelden moeten ons wakker schudden: Ontwaak!

Stalen kooi

De Nederlandse burger moet met de feiten bevrijd worden van een vals bewustzijn, meent Engelen. We laten ons in slaap sussen door het ‘web van valse noodzakelijkheden’, uitgedrukt in termen als ‘marktwerking’ en

Ewald Engelen.

‘globalisering’. Als theoloog heb ik geen instrumentarium om de economische analyses te beoordelen, maar het taalgebruik van de hoogleraar is allesbehalve stoffig. Wij moeten onze toekomst bevrijden! We hebben gaten in onze ziel door de secularisering en de rationalisering. Gevangen zitten we in de stalen kooi van bureaucratische afhankelijkheden. De ‘nieuwe optimisten’ houden ons zoet met welvaartsgrafieken, maar zwijgen over de

‘In alle talkshows dezelfde gezichten’

ecologische schade. De armoedecijfers stellen ze naar beneden bij, terwijl de helft van de mensheid in extreme armoede leeft. In Nederland is de verzorgingsstaat ontmanteld, zodat nu twee miljoen Nederlanders minder bescherming hebben bij ontslag en ongevallen. In onderwijs en zorg gaat steeds meer geld naar ‘overhead’ en onder Rutte kregen 100.000 zorgmedewerkers hun congé. In ons land worden jaarlijks 650 miljoen dieren geslacht en we staan onderaan de lijstjes als het gaat over fijnstof, methaanuitstoot en biodiversiteit. Ja, het is schoner hier, maar dat komt omdat we onze productie verplaatsen naar India en China.

Babelende kaste

Maar in de talkshows en in de pers horen we daar nauwelijks over. De pers is niet een luis in de pels van de macht, maar dient de macht, stelt Engelen. In

Is er licht aan het einde? Foto: Hubertustunnel, Den Haag.

de talkshows avond aan avond steeds dezelfde, ouder wordende gezichten. Ons kent ons. Hij noemt het een ‘babelende kaste’. De media verliezen zich in de ‘kleine culturele verschillen’: zwartepietendiscussie, LHTBI, migratie. Maar het gaat niet over de sterk gestegen uitbuitingsgraad. Engelen ergert zich aan de elite die neerkijkt op laaggeschoolden (die niet in het parlement zitten) en populistten. Populistische kiezers zijn meestal

geen racisten, maar het ontbreekt ze aan woorden om hun situatie te duiden. En dus krijgt de migrant de schuld.

In deze coronatijd is weer eens gebleken hoe essentieel de laagstbetaalde beroepen zijn. Hoe wankel de economische orde en hoe ontoereikend de gezondheidszorg. De haarscheurtjes van de bankencrisis van 2008 zijn uitgedroogd tot barsten en breuken. Dus

moeten we rond 17 maart kiezen voor een andere politiek, een andere samenleving, een andere economie. Ewald Engelen bedankt, we zijn weer wakker!

ROB VAN ESSEN

Ewald Engelen, *Ontwaak! Kom uit uw neoliberale sluimer*. Amsterdam: Athenaeum, 2021. ISBN 9789025313050; 224 pagina's € 17,50.

Zodra de maatregelen versoepeld zijn:

Naar de boekhandel voor een praatje

Door de lockdown bestellen we onze boeken al een tijd via internet. Zullen we straks de boekhandel in de winkelstraat nog wel weten te vinden? Jo van Dorp van christelijke boekhandel Ichthus is optimistisch.

Het is dinsdagochtend. 's Avonds is er een persconferentie gepland over het coronabeleid, maar ook deze keer zijn we vooraf al op de hoogte: basisscholen gaan weer open en winkels mogen weer wat meer. In de christelijke boekhandel

‘Bij de internetketens moeten klanten het zelf uitzoeken’

Ichthus aan de Korte Poten bereiden ze zich er vast op voor. Twee vrijwilligers stoffen planken af en pakken dozen uit; ondertussen vertelt Jo van Dorp met verve over het boekenbedrijf. Hij is verantwoordelijk voor de vier Ichthus-boekhandels in de regio. ‘Nee, ik ben niet de eigenaar want we zijn een stichting’, haast hij zich te zeggen.

Behalve in Den Haag heeft Ichthus vestigingen in Leiden, Alphen aan den Rijn en Zoetermeer, allemaal met een eigen profiel en assortiment. Van Dorp: ‘In Den Haag hebben we een internationaal publiek, gezien de vele expats. Ook komen hier veel klanten die in Den Haag werken en elders wonen.’ Dat zorgde vorig jaar maart tijdens de eerste

lockdown voor een forse strop; in plaats van de gebruikelijke tienduizend mensen liepen er per dag nog maar vijfhonderd door de winkelstraat. ‘We zitten hier bovendien op een dure locatie; gelukkig stelde de verhuurder een halvering van de huur voor.’

Internetjongens

Van Dorp is blij met de recente CPNB-campagne ‘Steun je boekhandel’; de overheidssteun voor boekhandels noemt hij marginaal. Maar de online verkoop stemt hem tevreden: ‘We hadden al een webshop, maar het dagelijkse aantal bestellingen is in het afgelopen jaar verdubbeld. We bedienen twee klantengroepen: regioklanten en

klanten vanuit het hele land. In de regio – van de kop van het Westland tot voorbij Ter Aar – bezorgen onze medewerkers zelf. Het mooie is dat we op die manier toch contact met onze klanten hebben, al is het aan de deur. Veel boekhandels hebben nu ook eigen websites, die naar mijn idee vaak beter zijn dan die van de grote internetjongens. Wij hebben kennis in huis en kunnen klanten adviseren. Ook geloof ik in de kracht van specialismen. In Den Haag zijn er verschillende boekhandels met elk hun eigen specialisme. Voor ons is dat het christelijke boek, voor andere boekhandels is het geschiedenis of literatuur. De verstandhoudingen zijn goed en we

verwijzen onderling naar elkaar door. Bij de grote internetketens moeten klanten het toch meer zelf uitzoeken.’ Zal het online winkelen – ook na corona – de boekhandels uit het straatbeeld doen verdwijnen? Van Dorp is er niet zo bang voor. ‘Wij merken dat mensen het vaak fijn vinden om rond te kijken in de winkel, even een praatje te maken. We hadden eens een klant die dagelijks een krant kwam kopen. Wij waren zijn enige contact, vertelde hij. Ook hebben we soms gesprekken met klanten over zingevingsvragen, of mensen komen bijvoorbeeld voor het eerst een bijbel kopen.’

IRNA VAN DER WEKKE

Boekentips

Op verzoek van *Kerk in Den Haag* stelde Jo van Dorp een top 3 van mooie boeken samen.

De kracht van rust door Mirjam van der Vegt: winnaar van het beste spirituele boek van 2021. Het boek is een bundeling van gesprekken, inzichten en levenslessen om meer rust te vinden in een hectisch bestaan. Het bevat acht tegendraadse levenslessen, onder andere van rapper Typhoon en bisschop Ancelimo.

Hoe handel ik eerlijk door Matthias Olthaar en Paul Schenderling: een ‘onthullend boek’ van twee economen over eerlijke economie en hoe we daar in het Westen beter mee kunnen omgaan.

De ketter van Carthago door Frans Willem Verbaas: een ‘meeslepende historische roman’ over kerkvader Aurelius Augustinus tijdens de ‘dramatische nadagen’ van het Romeinse Rijk.

Bijbel en kunst

Een online gespreksgroep waarbij deelnemers een gedeelte uit de Bijbel lezen, naar een bijpassend kunstwerk of schilderij kijken, en hun gedachten, gevoelens en vragen daarbij delen.

Leiding en opgave: predikant Martine Nijveld, me.nijveld@ziggo.nl. Startdatum in overleg, 19:45-21:15 uur.

Helena Axler van de Evangelisch-Lutherse gemeente:

‘Ik ging op zoek naar nieuwe wortels’

Helena Axler groeide op in communistisch Tsjecho-Slowakije en kwam op haar tiende naar Nederland. Na haar studie maakte ze kennis met christenen en raakte nieuwsgierig naar hun geloof.

Helena Axler sluit iedere dag af met kaarslicht en een gedachte aan iemand.

Tot mijn tiende woonde ik in communistisch Tsjecho-Slowakije. Mijn moeder was dan wel katholiek, maar sprak daar nauwelijks over; dat was te gevaarlijk.

Bovendien was mijn vader atheïst en realist. Toen mijn ouders op mijn vijfde uit elkaar gingen en ik bij mijn vader ging wonen, was er helemaal niets meer van geloof in mijn leven. Pas toen

ik hier in Nederland woonde, en na mijn studie veel bij christelijke mensen thuis kwam, werd ik getriggerd. Ik zag bij hen een bepaalde hoop, een basis die het zichtbare overstijgt, en die zo vast

was dat het me greep. Daar wilde ik meer van weten. Het kan te maken hebben met het feit dat we gevlucht zijn dat ik op zoek ging naar nieuwe wortels.’

‘Door mijn talenten en de dingen waar ik tegenaan ben gelopen in het leven, te benutten om anderen te helpen, geef ik mijn geloof handen en voeten. Daar zie ik Gods hand in, en daar laat ik me graag door leiden. Ik leer gemakkelijk talen, en daarom tolk ik ook al bijna dertig jaar tussen twee met elkaar

‘Ik houd erg van het ritueel’

verbonden kerken in Zuid-Beijerland en een plaatsje in Tsjechië. Het voelt goed dat je, in welk land je ook woont, met anderen één gemeente van Christus bent. Die brug wilde ik ook slaan met internationale hulp tussen Oost- en West-Europa. Om deze reden heb ik jaren voor het Rode Kruis gewerkt. Inmiddels werk ik voor een Relocation Bureau waar ik expats help met settelen in Nederland. Daarbij kan ik de ervaring dat ik destijds mijn land en mijn familie moest achterlaten, goed gebruiken. Dat werk past me als een warme jas.’

‘Mijn man en ik gaan al jaren naar de Evangelisch-Lutherse gemeente in Den Haag. Voor mij is de kerk de plek waar je, ieder op zijn eigen manier en met zijn eigen achtergrond, dezelfde

taal spreekt. Er is een kern die je bij elkaar herkent en die je tot familie maakt. Ik hou erg van het ritueel om ernaartoe te gaan en de diensten zelf: het zingen, de liturgie en het orgelspel. Ze geven rust. Daarom vind ik het ook belangrijk om iets bij te dragen. Dat doe ik door lid te zijn van het College van Kerkrentmeesters. Dat kost tijd, maar als je familie bent, moet er eentje afwassen.’

Lastige kwesties

‘Het geloof is de basis van mijn leven, de wortel van waaruit ik leef. Er is een gedeelte uit Filippenzen 4 dat ik erg mooi vind; elke zin daarin raakt me. Het gaat over de liefde van God die alle verstand te boven gaat, en over de vreugde, de lichtheid en de vrede die je dat geeft. Als je je richt op wat er echt toe doet, kun je vriendelijk en blij het leven door. Als we thuiskomen van een reis, steken we kaarsen aan en danken we dat we veilig mochten terugkomen. Ook ’s avonds sluiten we de dag altijd af met het aansteken van een kaars. Dan denk ik aan iemand die ik die dag ontmoet heb, doe voorbede voor die persoon en stuur zo energie. Ook als ik lastige kwesties heb in mijn werk, leg ik die bij God neer. Dan hoef ik daar niet over te tobben.’

JUNE KROMJONGH

KDH wil mensen aan het woord laten die kunnen vertellen op welke manier hun geloof in het dagelijks leven concreet vorm krijgt. Dit verhaal is het eerste in een nieuwe reeks.

Nieuw landelijk tijdschrift met Haagse flair

OMG is een blad dat zingeving koppelt aan schoonheid en het christendom.

Een lofzang op wonderen in de natuur, een bespiegeling over ‘voltooid leven’ en een meditatie over ‘Jezus en de Samaritaanse vrouw’. Wat hebben deze artikelen gemeen? Ze staan alle drie in het eerste nummer van een nieuw landelijk kwartaaltijdschrift, OMG. Het is een verrassende mix, omdat het op drie pijlers rust die je in tijdschriftenland nooit bij elkaar treft. Het schrijft over inspiratiebronnen, over zingeving en over ‘het goddelijke’ in brede zin. Oftewel, uitgedrukt in de letters van de titel: O staat voor ‘Other’ (‘Hoe geef je vorm aan je bestaan?’), M voor ‘Me’ (‘Als je ziel geraakt wordt, ontstaat nieuwe energie’) en G voor ‘God’ (‘Je leest over eeuwenoude wijsheid’).

Speels

De twee vrouwen achter OMG komen uit Den Haag. Anne-Helene Borgts-Kooijmans, lid van de Duinzichtkerk, bedacht de titel. Marina de

Kort-de Wolde, verbonden aan de Kloosterkerk, is hoofdredacteur. De ex-advocaat en zakelijk mediator die later theologie en religiewetenschappen studeerde, staat een blad voor ogen dat er speels moet uitzien en dat mensen in hun gewone leven iets te bieden heeft. ‘Wat wij aanreiken, laat ruimte voor persoonlijke invulling’, zegt ze. Daarbij is de ‘goddelijke’ pijler

‘Religie hoort bij het gewone leven’

uit de titel de ruggengraat, die de brede formule schraagt. Het blad wil religie zien als iets vanzelfsprekends dat bij het gewone leven hoort – niets meer en niets minder. ‘Vergeet niet’, zegt De Kort, ‘dat de helft van alle Nederlanders iets met geloven heeft. Dan spreek je over miljoenen. Onze doelgroep zien we daarom ruim, mannen en vrouwen, jongeren en ouderen. Dat blijkt ook uit de eerste reacties van lezers.’

Het is opvallend dat OMG nu is gelanceerd. In de afgelopen decennia is in het publieke debat godsdienst steeds meer geproblematiseerd en gekoppeld aan iets van vroeger, en aan kleinburgerlijkheid en particulier fanatisme, tot associaties met geweld en terreur aan toe. Religie wordt in het gunstigste geval gezien als hobby ‘achter de voordeur’. Levensbeschouwelijke bladen zoals *Volzin* bedienen een kleine niche. Bredere spiritualiteit, bijvoorbeeld zoals *Happinez* die brengt, wordt vaak gepresenteerd met een exotisch tintje. Volgens De Kort is het bijzondere van OMG dat het de christelijke traditie weer ten tonele voert in haar alledaagse relevantie, ‘omdat het een prachtige traditie is en we die verhalen natuurlijk allemaal kennen, tot in de kunst en de taal aan toe.’ Van het eerste nummer van OMG zijn in december 22.000 exemplaren gedrukt. De initiatiefnemers hopen in mei het volgende nummer uit te brengen.

JAN GOOSSENSEN

INFO: OMGMAGAZINE.NL

Marina de Kort-de Wolde, hoofdredacteur van tijdschrift OMG.

IN-D RUK

Niet samen kunnen zingen, dát vind ik nu een ramp! Een lied kan je optillen, ontroeren en je jaren terug in de tijd plonzen. Het is opmerkelijk dat oude, gedateerde teksten ook buiten de kerk een snaar raken. Bij een uitvaart liever een ‘hijgend hert’ dan een ‘moede hinde’. ‘Ik zie een poort wijd open staan’ ontroert, terwijl slechts weinigen ‘vrij’lijk naar het kruis willen gaan om vrede te bekomen’. We zingen ‘Lieve Heer, Gij zegt ‘kom’ en ik kom’, maar kenmerkt die intimiteit ons persoonlijk gebed?

Er zijn ook teksten die je ooit raakten, maar die je vreemd werden. ‘Bloedfontein, zo schoon en rein’, zong ik als tiener enthousiast. Maar niet alleen in mijn repertoire, ook in het nieuwe Liedboek werd de taal ingetogen als het over ‘offer’ of ‘verzoenend bloed’ gaat. Ik begrijp dat wel, want er is – door religieuze onverdraagzaamheid – veel onschuldig bloed vergoten.

DE HARTEN OMHOOG!

Zeker, in de tempeldienst van het oude Israël werd veel bloed van onschuldige dieren vergoten. Dat was niet om God op andere gedachten te brengen, maar ons! Het is een appel op ons geweten – zó dodelijk zijn de consequenties van een leven dat Gods heilzame geboden negeert. Jezus koos de onderste weg. Zijn bloed verkondigt dat Hij zichzelf niet gewroken heeft. Het bloed van Abel riep van de aardbodem om vergelding, maar het bloed van deze getuige roept ‘barmhartigheid, barmhartigheid’ (Liedboek voor de kerken, 1973). Woorden die het Liedboek 2013 niet haalden, maar die ik graag weer samen zou zingen. ‘Bloed’ staat in de Bijbel namelijk voor het leven: het is niet de bedoeling van de schrijver dat wij blijven steken in de cultuurgebonden beelden van een offercultus. Zingend gaan we pas beseffen hoe volledig Jezus aan God en aan ons heeft vastgehouden. Zijn volstreekte trouw aan de Eeuwige ging niet ten koste van ons, maar komt ons

ten goede! Dat Jezus zich ‘offert’ betekent dat God ons – ten einde toe – aanvaardt zoals wij zijn. Hij hield geen afstand, want zijn liefde gaat een kruisweg.

Dat kruis noemde de theoloog Hendrikus Berkhof (1914-1995) een teken van ‘Gods weerloze overmacht’. Jezus zegt: ‘Hebt uw vijanden lief.’ Is dat

niet een kruis? Mensen hebben je gekwetst, je op je ziel getrap, je loopt nog vol bittere wrok rond en God zegt: ‘Wil jij desondanks die ander niet afschrijven?’ Daarom kan het kruis ook nooit een leuze worden. Het is niet om mee te zwaaïen. Je moet het toelaten, elke dag opnieuw.

Op de drempel van Pasen vieren we – corona volente – op Witte Donderdag de Maaltijd van de Heer. ‘Lichaam van Christus’, wordt er dan gezegd. Niet het brood is miraculeus veranderd, wij worden veranderd! De kerkvader Augustinus schreef: ‘Als gij dan met “amen” antwoordt, dan zegt ge wat gij zijt.’ Samen zijn we, door geloof verbonden, een gemeenschap van liefde. Brood en wijn zijn tekenen dat het God bloedige ernst is onze verdeeldheid te helen en de wereld te genezen. Dat bezingen we met heel ons hart – straks. ‘Omhoog de harten!’

ROB VAN ESSEN

'Maria 2.0' bloeit in het buitenland

Waarom zwijgen Nederlandse katholieke vrouwen?

De discussie over de vrouw in het priesterambt wordt in Nederland nauwelijks gevoerd, althans niet in het publieke debat. Hoe kan dat? Vergeleken met landen als Frankrijk en Duitsland is de Nederlandse stilte uitzonderlijk.

Bij het nadenken over de invulling van het maartnummer – in combinatie met Internationale Vrouwendag op 8 maart – ontstond in de redactie van *Kerk in Den Haag* een gesprek over vrouwen in de kerk. 'Waarom wordt er in Nederland niet open gediscussieerd over de uitsluiting van vrouwen van het priesterambt?', vroegen we ons af. 'Waarom zwijgen de vrouwen? En ook de mannen?' In andere Europese landen, zoals Frankrijk en Duitsland, gebeurt dat wel. Ook Nederlandse katholieken zit het dwars, maar niemand staat op. Tijd om daar eens naar te informeren bij Haagse katholieken en ter zake kundige theologen.

Bij een rondvraag van enige tijd geleden onder rooms-katholieke kerkgangers in Haagse contreien kregen wij gevarieerde reacties. Er waren vrouwen en mannen die vonden dat het prima geregeld is met alleen mannelijke priesters en dat er niets hoefde te veranderen. 'Vrouwen vervullen toch belangrijke rollen met hun vrijwilligerswerk?' 'De apostelen waren mannen, dus het is op bijbelse gronden dat alleen mannen priester kunnen zijn.' Anderen reageerden vooral met moedeloosheid: 'Wat kunnen we eraan doen?' Of: 'Wij maken dat echt niet meer mee, als het al ooit gebeurt.' Een ander schrijft: 'Als iemand de durf heeft om over de vrouw in het ambt te beginnen is dat volstrekt zinloos.'

Stilte

Ad van der Helm, vicaris van de parochie Maria Sterre der Zee, zegt desgevraagd: 'In Duitsland wordt er op officieel niveau gedebatteerd. Daar durven de bisschoppen zo'n debat aan.

In de Duitse stad München praat Stephan Burger, aartsbisschop van deelstaat Freiburg, met demonstranten van beweging Maria 2.0. Mei 2019.

Ook in Frankrijk wordt er over vrouwen in het ambt gepraat en geschreven. De stilte in Nederland is dus uitzonderlijk. Op de vraag naar de oorzaak van de stilte geeft hij geen antwoord. Prof. dr. Anne-Marie Korte, gespecialiseerd in religie en gender, wijst wel oorzaken aan: 'In Nederland is het aantal vooruitstrevende vrouwen dat zich nog rekent tot een institutioneel kerkelijk verband erg klein geworden. De landelijke werkgroep voor (progressieve) vrouwen in kerkelijk verband is bijvoorbeeld al enige jaren geleden opgeheven vanwege gebrek aan nieuwe aanwas en de gevorderde leeftijd van de

deelnemers. De katholieke kerk in Nederland heeft sinds de zogeheten Acht Mei Beweging van 1985 een sterk gepolariseerd klimaat, maar dat was

Hoe zit het met de mensenrechten?

in de tijd daarvoor eigenlijk ook al het geval. De officiële houding van de Rooms-Katholieke Kerk wordt ervaren als repressief, en dat gedurende een lange periode. Opvallend is ook dat de ordinatie [wijding, red.] van vrouwen

in Nederland nooit een zelfstandig thema is geweest, zoals dat wel het geval is in Duitsland en de Verenigde Staten.' Een andere hoogleraar en godsdienstwetenschapper vertelde dat hij inmiddels geen lid meer is van de Rooms-Katholieke Kerk. De belangrijkste reden hiervoor is dat de kerk met de uitsluiting van vrouwen van het priesterambt de mensenrechten schendt.

In alle talen

In het blad *Mariëburg* van de Vereniging van Kritisch Katholieken stond in december een artikel over de Maria 2.0-beweging, die twee jaar geleden

in Duitsland begon met een staking van vrouwelijke vrijwilligers in de Rooms-Katholieke Kerk. Zij ijveren voor openstelling van alle ambten voor vrouwen, voor afschaffing van het celibaat en aanpassing van de seksuele moraal. De beweging heeft zich verbreed tot een wereldwijde organisatie: de Catholic Women's Council (CWC). Er staat voor maart 2022 een pelgrimage naar Rome gepland om hun pleidooi kracht bij te zetten. Het is opmerkelijk dat de Nederlandse media in alle talen zwijgen over deze beweging. De redactie *Religie en Filosofie* van het dagblad *Trouw* antwoordde een jaar geleden op onze vragen hierover: 'We gaan er nog over schrijven in een artikel over de Rooms-Katholieke Kerk in Duitsland.' Tot nu toe zijn wij dat niet tegengekomen.

Paus Franciscus heeft kleine, maar veelzeggende stappen gezet in de richting van vrouwen in de kerk. Begin dit jaar heeft hij met Nathalie Becquart voor het eerst een vrouw benoemd tot ondersecretaris van de Bisschoppen-synode. Zij is daarmee de eerste vrouw ooit die stemrecht krijgt in de Bisschoppensynode – al deelt zij dat stemrecht wel met een mannelijke collega. Ook heeft hij kortgeleden bekendgemaakt dat vrouwen officieel als acoliet (volwassen misdienaar) en lector mogen optreden. Pastoor Dolf Langerhuizen van de parochie Maria Sterre der Zee zegt hierover: 'Dan is nu formeel geregeld wat al jaren, ook hier in Den Haag, gebeurt. En dat is een goede zaak.'

GREET KAPPERS

REAGEREN? MAIL NAAR: REDACTIE@KERKINDENHAAG.NL

Verzamelde 'Preken van Leken'

BN'ers bestijgen de kansel

De Preek van de Leek: op meerdere plaatsen is het inmiddels een bekend concept. Maar niet iedereen realiseert zich dat het meer is dan een lezing vanaf de preekstoel; het gaat om de hele liturgie. En vooral dat maakt het spannend.

Onlangs verschenen vrij dicht op elkaar twee uitgaven met 'preken van leken'. De ene uitgave betreft preken uit Amsterdam, met de Singelkerk als geboortegrond van het concept. De andere uitgave is een verzameling van preken uit den lande. Een derde van deze preken komt uit de Kloosterkerk, waarbij het overigens vreemd is dat de samensteller geen contact zocht, in elk geval niet met de Kloosterkerk, om te overleggen of publicatie gewenst was en in welke vorm.

De publicatie van alléén de preken laat namelijk zien dat de opzet van de Preek van de Leek niet voor iedereen helder is. Het gaat immers niet alleen om het houden van een verhaal, maar om het voorgaan in een dienst. Het gaat dus niet om een lezing, maar om liturgie. Dat was ook de oorspronkelijke 'Amsterdamse' aanpak van Henk Leege en Abeltje Hoogenkamp: de leek leidt een complete dienst, dus inclusief gebeden, lezing, collecte en zegen. Dan wordt het altijd spannend. Voor een lezing draaien de meeste

leken immers hun hand niet om, maar een liturgie is andere koek.

Weerbarstig

Bij het begeleiden van de lekenpreken in de Kloosterkerk vielen me een paar dingen op. Zo hadden sommigen hun 'preek' bij wijze van spreken al klaar bij het kennismakingsgesprek: 'Ik zou graag dit en dit willen zeggen.' Voor een lezing begin je inderdaad bij jezelf, bij wat je zou willen zeggen, maar voor een preek begin je bij de tekst van een ander, en dan ook nog een tekst die oud is, en niet zomaar prijsgeeft wat ze wil zeggen. De Bijbel

'Een preek begint bij de tekst van een ander'

is een weerbarstig boek. Daar te beginnen was en is voor een leek een klus (en niet alleen voor een leek) en het lukte de ene keer dan ook beter dan de andere (en ook dat geldt niet alleen voor de leek!). Het tweede wat opvalt, is dat de setting van de liturgie een preek wezenlijk anders maakt dan een lezing. Hoe bid je, wat zeg je bij de zegen, en waarom is het eerste gebed – om ontferming – zo anders dan het laatste; de voorbeden. En voor wie niet wil bidden, komt daar

Lekenpreker minister Hugo de Jonge (Volksgezondheid) en predikant Rienk Lanooy met elkaar in gesprek.

de vraag bij: wat dan wel? Muziek, een gedicht of een (eigen) tekst? Ik herinner me advocaat Liesbeth Zegveld die een indringend woord sprak over haar collega Derk Wiersum die enkele maanden tevoren vermoord was. Het was strikt liturgisch gesproken geen gebed om ontferming, maar qua inhoud was

het één en al gebed om ontferming: verbijstering, boosheid, compassie, klacht, verdriet. Het maakte op mij een diepe indruk. Auteur Franca Treur sprak in haar openingswoord over de aarzeling om haar preek vanaf de kansel te houden. Ze deed het uiteindelijk niet, maar haar overpeinzingen

daarover maakten duidelijk hoe anders een preek van de leek is wanneer die ingebed is in een volwaardige liturgie. De preker betreedt heilige grond en ik moet zeggen: dat was niet alleen een louterend inzicht voor de lekenpreker, maar telkens weer ook voor mij als de predikant die de lekenpreker begeleidde.

Telkens anders

Door 'corona' hebben we nieuwe lekenpreken uitgesteld. Zonder gemeenschap die de liturgie meeviert, gaat het niet. Dat geldt eigenlijk voor alle diensten in coronatijd, maar zeker ook voor de Preek van de Leek. Anders wordt het toch al gauw een lezing. Bij liturgie hoort immers gemeenschap. Bij de Preek van de Leek is die telkens weer anders. Een deel ervan is 'fan', een deel ervan familie en vrienden van de lekenprediker en een deel komt uit belangstelling voor een bekende naam, en dan niet omdat iemand BN'er is, maar in de hoop en de verwachting dat iemand vanuit een bijbelverhaal iets wezenlijks te vertellen heeft in relatie tot zijn of haar werk en achtergrond. Of dat lukt, weet niemand van tevoren en dat is misschien wel het belangrijkste wat de begeleidende predikant heeft in te brengen. Die weet dat immers uit eigen ervaring.

RIENK LANOOS
PREDIKANT KLOOSTERKERK

Nico de Fijter (red.). *Preek van de leek*. Zutphen: Walburg Pers, 2020.
De Preek van de leek. Amsterdam: De Kring, 2020.

Diensten en tijdstippen veranderen in coronatijd soms op het laatste moment. Ook moeten kerkgangers zich soms aanmelden voor een dienst. Raadpleeg vooraf de website van de kerk die u wilt bezoeken. De sites staan op: kerkinderhaag.nl/adressen.

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee. Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerdere-kerk, Parkstr. 65a. Nederlands: zo. 10.15 u. en 12.45 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Za 19 u. Zo. 9.30 u.
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 11 u.
Bezuidenhout. OLV van Goede Raad, Bezuidenhoutseweg 153.
Marlot. Onbevekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za 17 u. Zo. 9.30 u.
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11u.
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. zo. 10 u. om de week Spaans of Nederlands.
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningseweg 233. Di. 9 u. Zo. 10 u.
Parochie De Vier Evangelisten Info: rkparochiedevierevangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij. 10 u. Zo. 10:30 u.
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 10 u. Za. 17 u. (even maanden). Zo. 10 u.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arskerk, Aaltje Noordervierstr. 4. Do. 10 u. Vrij. 9 u. Za. 17 u. (oneven maanden). Zo. 10:30 u.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Zo. 10 u.
Diverse Rooms-Katholieke kerken
Rijswijk. Bonifatiuskerk, van Vredenburgweg 69. Zo. 11 u. Kerk van Benedictus en Bernadette, Sir Winston Churchillaan 372. Zo. 9:30 u.
Deutsch. Badhuisweg 35a. Zo. 10:30 u. English. Bezuidenhoutseweg 157. Zo. 10 en 17:30 u. Français. Stoeplaan 4, Wassenaar. Zo. 17 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo. 8:30 u. Heilig Avondmaal. Zo. 10:30 u. Contemporary & Traditional (Holy Communion) Service, 4de zo. Anointing & Prayer for Healing. Zo. 17 u. Wellspring Service, 4de zo. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer van Rijcklaan 1. 9:45 with praise band. 11:15 with organ and choir.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr. 7. Zo. 10 u. eucharistie, 16u. vesper, 28/3 10u. Palmzondag
Exoduskerk Beresteinlaan 263. Zo. 10 u.
Vredekerk Maartensdijklaan 126. Arabisch: za. 19 u. Nederlands: zo. 10:30 u.
Baptistengemeente Vier Heemskinderenstr. 91. Zo. 10 u.
Leger des Heils Ambachtsgaarde 198. Zo. 10:30 u. met muziekcorps.
Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170. Zo. 9:30 u. met zang en muziek. apgen.nl
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo 10:30 u. stille samenkomst.

Het maandblad bij u in de buurt?

Wilt u dat dit blad iedere maand in uw buurtwinkel of bibliotheek komt te liggen? Neem dan contact op: info@kerkinderhaag.nl of 06 123 130 53.

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

Kerkgebouwen	Tijd	7 maart	14 maart	21 maart	28 maart Palmvasen
Lukaskerk Om en Bij 2.	10.15	ds Fokke Fennema	ds Folly Hemrica	ds Jannet van der Spek	naar Lutherse kerk
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	dr Ad van Nieuwpoort	dr Ad van Nieuwpoort	ds M. Elbers	dr Ad van Nieuwpoort
Christus Triumfatorkerk Julia v. Stolberglaan 154	10.00	ds Mirjam Rigterink herdenking bombardement	ds Jan Eerbeek	ds Jaap van den Akker	ds Jaap van den Akker
Pax Christikerk Vlamenburg 2	10.30	ds Peter Bakker	ds Peter Bakker, HA	ds Arenda Haasnoot	ds Nellie van Voornveld
De Oase Van Meursstraat 1	10.00	ds Folly Hemrica	X	ds Theo Hetteema, HA	ds Fokke Fennema
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds Jantine Veenhof	ds Giel Schormans	ds Jantine Veenhof	ds Bas Plaisier
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	ds Adrie Sterrenburg	ds Martine Nijveld	ds Petralijn Hellinga	drs Jan Greven
Maranathakerk 2e Sweelinckstr.156	10.30	ds Bert Kuipers	ds Axel Wicke	ds Martine Nijveld	ds Ijjo Akkerman
Noorderkerk Schuijstr. 9-11	10.00	ds Anneke van Mansum	ds Rob van Essen	ds Jaap van de Meent	ds Petra de Nooy
Bosbeskappel Bosbest. 5	10.00	ds Michiel Aten	ds Martin Koster	ds Jan Eikelboom	ds T.van Montfoort
Abdijkerk Willem III-str. 40	10.00	ds Wietske Verkuyl	ds Michiel Aten	ds Wietske Verkuyl	ds Michiel Aten
Houthaghe Toon Dupuisstr. 10	10.00	ds Rob van Essen	ds Theo Koelewijn	ds M. den Dulk	ds Sibren Smits
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds Heleen Joziase	ds David Schiethart	ds Olivier Elseman	ds Joan van Kempen
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00 17.00	ds Gerco Lock	ds Gerco Lock Dienst aan Zee	ds Dennis Verboom	ds Gerco Lock
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds Barend Weegink	ds Jan Maasland, bidstond	ds Barend Weegink	ds E. van Rooijen
Nieuwe Badkappel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest	ds E. de Fouw	ds Charlotte van der Leest
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	ds Dirk-Jan Thijs	evangelisatiedienst	ds I. Van Trig	ds J. van Rump
De Toevlucht Laan v. Hoornwijck 140	10.00	ds Attie Minnema, S&T	ds Reinhard van Elderen	Mark van der Laan	ds Attie Minnema Vespers op 29, 30, 31/3 om 19.30
De Leidraad Harriët Freezerhof 28	09.30	Kruisheuvelkerk	ds Fulco de Vries Bouwstra	ds Maarten Hameete	ds Fulco de Vries Bouwstra
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds Bert Karel Foppen, HA Op 10/3 biddag. ds Bert Karel Foppen, 14.30, 19.30	ds M. Tekelenburg ds Ad Vastenhoud	ds Bert Karel Foppen ds A. Terlouw	ds Bert Karel Foppen ds A. Zoutendijk
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	ds Karl van Klaveren	ds Marthe de Vries	ds Karl van Klaveren	ds Annemike van der Meiden
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Rienk Lanooy	ds Marja Flipse, HA	ds Tom de Haag	10.30 ds Rienk Lanooy, cantate
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Jannet van der Spek	ds Hanneke Allewijn	ds Marianne van der Meij-Steinstra	ds Jannet van der Spek
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur Hartman Out, NL	pasteur R. Bennaahias	pasteur Liesbeth van Hilten-Matthijsen Sainte-Cène	pasteur Hartman Out
Koningkerk Br. Ingenhouslaan 4 Voorburg	10.00	ds Els van der Wolf-Kox (met doventolk)	ds Klaas Wigboldus	ds Jan van der Wolf (met doventolk)	ds Els van der Wolf-Kox

Overige kerken

Kerkgebouwen	Tijd	7 maart	14 maart	21 maart	28 maart Palmvasen
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	Pred Ulrich Thöle	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Reinhold Phillip	ds Rineke Verheus	ds Marijn Vermet	*
Ev. Broedergem. Hernutters Chasséstr. 1	10.00	zr Christine Welschen. Op 5/3 om 18u, wereldgebedsdag	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	Thema: doodgaan is nog geen sterven. ds Derk Stegeman, Inge Boesveld	X	Thema: verlos ons van alle schuld/kwaad. Ad de Gruitjer, Heleen Goddijn	X
Indon. Ned. Chr. Kerk, Marcuskerk Jan Luijkenlaan 92	14.00	ds Machteld de Mik- van der Waal	ds Johannes Linandi	ds Chris de Jonge	ds Stanley Tjahjadi
Kruispuntgem. Hofzichtlaan 115	11.00	*	*	*	*
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Reinhold Philipp	ds Antje van der Hoek	ds Johan Goud	ds Reinhold Philipp
Geref. Kerk Vrijgemaakt Duinkerkerstr. 1	10.00	ds Arnout Francke. Op 10/3 om 19.30, ds Jasper Klapwijk	ds Egbert Brink	ds Jasper Klapwijk	ds Bart Noort

Symbolen: 🎵 met cantorij, muziek etc; X geen dienst; * zie website van de kerk; 🗳️ voorganger met preekconsent; ✕ kerkelijk werker; 🗳️ proponent (ds i.o.); 🗳️ missionair pionier

Stof afblazen van Bijbelverhalen

Hebben de woorden van de Bijbel echt niets meer te zeggen of krijgen ze de kans niet? Het zou kunnen dat de Bijbelse teksten zo bedolven zijn onder allerhande vooroordelen en misverstanden dat het de moeite loont nog eens opnieuw naar ze te luisteren, dacht Duinzichtkerk-predikant Ad van Nieuwpoort. Hij nodigt belangstellenden uit om samen online de tekst te lezen die in de aankomende kerkdienst centraal staat. Doel is om vanuit een directe vertaling van de grondtekst, zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke betekenis te blijven. Deelnemers wisselen eerste indrukken uit en spreken met elkaar over de betekenis van deze tekst voor de dag van vandaag. Bijbelkennis is niet vereist.

WOE. 3 MAART. 14 U. WOE. 10 MAART. 20 U. INFO: MARGA BOELEN, 06 40 28 04 83.

advertenties

ENGELN & SPOOR
UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELNENSPOR.NL - WWW.ENGELNENSPOR.NL

HET CLINGENDAELHUIS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

want met afscheid begint herinnering

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Helm & Schols
uitvaartzorg

Veenweg 14, Nootdorp
Damlaan 64, Leidschendam
Ina Boudier-Bakkerstraat 5, Delft
De Sillestraat 182, Den Haag

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

Firma A. H. Kerkhof & Z
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:

- Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
- diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
- bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl **070 345 16 76**
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

We 'vasten' al een jaar

'Het gewone leventje van vroeger was echt relaxed'

De veertigdagentijd – de vastentijd voorafgaand aan Pasen – is van oudsher een periode van bezinning, inkeer en soberheid. Maar het is nu al bijna een jaar 'vastentijd'. Hoe eenzaam deze 'woestijntijd' door velen ook ervaren wordt, het brengt soms ook nieuwe inzichten. Bijvoorbeeld bij Riet en Joost.

Riet (82): 'Sinds twee jaar woon ik in verzorgingshuis Het Uiterjoon op Scheveningen. Daarvoor woonde ik in Honselersdijk, in mijn eentje. Mijn kinderen en kleinkinderen konden me niet vaak opzoeken. Toen voelde ik me echt eenzaam. Ik at niet meer, wilde uit het leven stappen. Maar toen ik dit woninkje betrok, voelde ik me er meteen thuis. Tenslotte ben ik een echte Scheveningse, mijn ouders hadden een kruidenierszaak aan de Stevinstraat. Hier kan ik met mijn scootmobiel lekker de boulevard op. Wat voor mij het leven zinvol houdt, is dat ik mijn kleinkinderen en achterkleinkinderen mag meemaken. Ze komen wel eens langs, dan maken we een tochtje, ben ik er even tussenuit. Fantastisch!

'Tegenwoordig is iedereen zo verwend'

Ik kan me ook wel goed alleen vermaken hoor, met mijn pc, iPad en puzzels. Maar ik wil wel dat ze mij opbellen en van zich laten horen. Dat gebeurt, ik voel me daarom gezegend. Mijn buurvrouw heeft namelijk geen naaste familie. Ze huult er vaak om dat niemand, buiten de verzorgers dan, naar haar omziet. Dan zegt ze: "Ik voel me zo alleen op mijn kamer." Tijdens de eerste coronagolf zwaaide er nog weleens iemand naar mij vanachter het raam, maar op haar wachtte niemand... en de verzorgers kwamen minder vaak langs.'

Knikkerpotje

'Er is nog steeds niet veel te doen hier. Bewoners zien elkaar nauwelijks. Soms brengt de verzorging wel wat afleiding, bijvoorbeeld met boekjes over vroeger. Dat vinden we leuk hier, herinneringen ophalen aan die goede oude tijd, toen we nog jong waren.

Ik praat er maar weinig over met mijn (klein)kinderen. Jongere generaties kunnen zich niet gemakkelijk voorstellen hoe wij ouderen het verleden en heden beleven. Daardoor voel ik me weleens eenzaam.

Ik vind iedereen tegenwoordig zo verwend. Welk kind kun je nog blij maken met een knikkerpotje? Ook mis ik het vertrouwen in elkaar. Bezorgde mijn vader vroeger iets aan huis en er was niemand binnen, dan hing er een touwtje uit de deur en kon hij gewoon naar binnen. En dan die warme huiselijkheid... je keuvelde 's avonds met de krant en pinda's op tafel over het leven... nu verbergt ieder zich achter een smartphone. Ook het rotsvaste geloof dat alles maakbaar is, staat me tegen.

"We gaan eerst een poos werken en dan nemen we kinderen", hoor je dan. Er valt weinig te nemen, maar dat kunnen we soms moeilijk accepteren. Het is alsof de wereld waarop ik leef, mijn huis, soms een vreemd thuis is. Je kunt je er ontheemd voelen, eenzaam. Maar voelen jongeren zich dan niet eenzaam? Lees hoeveel tieners, twintigers, dertigers tegenwoordig zelfmoord plegen. Zoiets gebeurt niet als je je bij elkaar thuis voelt. Zoeken we niet allemaal wat eenzaam naar een nieuw thuis?'

Joost (18): 'Aan het begin van de lockdown vond ik het wel chill allemaal. Lekker uitslapen, niet vroeg naar school, even wat lesjes meepikken

met de pc. Maar kijk nu eens naar mij, zie ik er gelukkig uit? *Let's face the truth*: mijn vrienden en ik balen hier flink van. Je kunt niet meer socializen zoals op school. Niet shinen, maar ook niemand helpen. Geen vrienden maken. Buiten school kan ik natuurlijk mensen *meeten*, maar dat gaat moeilijk als je overdag moet leren of werken. Die avondklok... En weet je, ik ga echt niet online praten over privédingen. En thuis ga ik geen chick daten met twee broers, een zus en ouders in de woonkamer. Dus ik mis die ouwe tijd man, die gezelligheid, hangen met matties en elkaar een boks geven. Ik zit hier thuis. Deze tijd is best wel zielig en eenzaam. Maar corona heeft me ook wel wat

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDENHAAG.NL WEBSITE

Maart 2021, jaargang 24, nr. 234

Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact: redactie@kerkdenhaag.nl
Tel. 06 123 130 53 hoofdredactie@kerkdenhaag.nl
Tel. 06 4626 69 64 Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredactie), Robert Reijns (eindredacteur), Henk Baars, Henriëtte Boerma, Rob van Essen, Hans Hemmes, Shari van den Hout, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Jan van der Wolf.

Vormgeving: Pieter van Schouwenburg

Druk: Opmeer Drukkerij bv
Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkdenhaag.nl/adverteren
adverteren@kerkdenhaag.nl
06 123 130 53 (Robert Reijns)

Los postabonnement:
€ 22,50 per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkdenhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

geleerd. Dat het gewone leventje van vroeger echt relaxed was met school, werk en vrienden. Hoezo "gewoon"? Het was fokking bijzonder eigenlijk.'

ROBERT REIJNS

IN MEMORIAM

Ds. J.C. Eikelboom

Jan Eikelboom, de zeer toegewijde en breed gewaardeerde Haagse predikant, is op 31 januari volkomen onverwacht aan een hartinfarct overleden. Jan Christophilus werd op 26 december 1947 geboren te Sleeuwijk. Na zijn studie was hij predikant in Haamstede (1975-1983) en sindsdien in Den Haag. In 1983 begon hij in de Gereformeerde Petrakerk. In 2002 werd afscheid genomen van de grote Petrakerk. De veel kleinere Bosbeskapel werd de vierplek van de nieuwe protestantse wijkgemeente. Op 19 juni 2011 nam hij afscheid als predikant van de Bosbeskapel. Jan Eikelboom had de gave om zijn ervaringen in het pastoraat en zijn

grote belesenheid (geschiedenis, politiek, theologie, filosofie, poëzie) te verbinden met de Bijbelse verhalen. Zijn diensten en kringen wierpen telkens weer een ander licht op je eigen ervaringen. Je voelde je als luisteraar gekend, zowel in je verdriet als in je vreugde.

Bevrijdende lach

Hij heeft zich ook volop ingezet voor de kerken in Den Haag als geheel. Hij was onder andere voorzitter van de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Kerk Den Haag en de Haagse

Gemeenschap van Kerken. Hoe zwaar de agenda ook kon zijn, bijna altijd bood hij de ruimte voor een bevrijdende lach en gezelligheid, binnen en buiten de vergaderingen. Boven de afscheidskaat staat de tekst: 'Gods goedheid is te groot voor het geluk alleen, zij gaat in alle nood door heel het leven heen'. Wij zullen hem intens missen, maar het gemis zal het grootst zijn bij zijn vrouw Mariëtte van Dijke, de drie kinderen, hun partners en de vijf kleinkinderen. We wensen hen veel sterkte en Gods nabijheid toe.

DAVID RENKEMA

VOORZITTER ALGEMENE KERKENRAAD VAN DE PROTESTANTSE KERK DEN HAAG

VERSE THEOLOGIE DE MACHT VAN HET KLEINE VERHAAL

Halverwege februari laaide, behalve de sneeuw- en ijskoorts, ook een oud debat weer op: dat over het gebruik van eerbiedshoofdletters in de

Bijbelvertaling van het Nederlands Bijbelgenootschap. In de vertaling van 2004 verdween de hoofdletter en werd God 'hij'; in 2021 wordt dit aangepast en zal God weer 'Hij' worden. De Oecumenische Vrouwensynode publiceerde een open brief waaruit teleurstelling sprak. Feministische theologen wijzen immers al decennialang op de negatieve gevolgen van het steeds maar weer over God spreken in mannelijke termen. Zo gaan God en het mannelijke wel érg nauw samenhangen in ons hoofd, en de hoofdletter doet er nog een schepje bovenop. Het debat over de hoofdletter laat zien dat feministische standpunten niet vanzelfsprekend worden meegenomen in het hedendaagse

spreken over God. Vaak is er een moment van actie of lobby nodig; anders wordt het perspectief van vrouwen weer makkelijk 'vergeten'.

Er zijn feministisch theologen geweest die van deze dynamiek zo moe werden, dat ze constateerden dat het christendom niet meer te redden is en dat ze maar beter konden vertrekken. Anderen probeerden uit de Bijbel en historisch onderzoek de wortels van een egalitaire Jezus-beweging te destilleren, of richtten zich op die plekken in de Bijbel waar het perspectief van minderheden wel degelijk naar voren komt of expliciet gemaakt kan worden. Bij die laatste benadering voel ik me het meest thuis. Ik ben steeds meer tot de conclusie gekomen dat theologie vooral verrassend, bemoedigend, confronterend en uiteindelijk relevant is wanneer het een 'theologie van het kleine verhaal' is.

Voor mij betekent dit dat ik graag grasduin in Bijbelboeken die niet snel het leesrooster halen, daarbinnen in hoofdstukken die we makkelijk overslaan, en binnen die hoofdstukken weer naar personages die een bijrol vervullen. In mijn wetenschappelijke werk én wanneer ik ergens als gast mag (s)preken, heb ik het liever over koningin Wasti dan over Ester, liever over de dochters van Selofchad (Numeri 27) dan over Mozes. Ik heb een intense voorliefde opgevat voor de Bijbelse 'passant': mensen (soms ook dieren), vaak zonder naam, die even het verhaal binnenlopen en dan weer vertrekken, maar die wel een wending geven aan wat er gebeurt. Het 'kleine verhaal' voelt als meer van mij. Deze verhalen zijn nog niet 'platgepreekt'; ik hoef de personages niet op te graven uit een dikke laag van eeuwenlang opgehoopte mannelijke (heteroseksuele, witte) exegese. Ik kan met deze personages kennismaken zonder dat ik hun 'dossier' al ken.

De theologie van het kleine verhaal gaat verder dan het opzoeken van de exegetische luwte. De keuze voor het op het oog onbeduidende personage valt binnen het postmoderne afscheid van de grote verhalen. Met deze vorm van theologie zet je bewust in op het waarderen van perspectieven die voorheen niet belangrijk werden geacht voor, of die uitsluitend ten dienste stonden van het 'grote verhaal'. De theologie van het kleine verhaal is ten diepste een theologie van solidariteit en verandering: het sluit aan bij de verhalen van mensen die in de samenleving klein zijn gemaakt (mensen van kleur, LHBT'ers, vrouwen, migranten) en roept op om die verhalen als uitgangspunt te nemen.

MARIECKE VAN DEN BERG. BIJZONDER HOOGLEERAAR FEMINISME EN CHRISTENDOM, RADBOUD UNIVERSITEIT (NIJMEGEN). DOCENT INTERRELIGIOUS STUDIES, VRIJE UNIVERSITEIT (AMSTERDAM). LID VAN DE NEDERLANDS GEREFORMEERDE KERKEN.

Troubadour

TROUBADOUR MARTIJN BREEMAN. OPNAMEN EN AGENDA OPTREDENS: KERKINDENHAAG.NL

Coronamoe

De eerste golf was al een hel, toch nam ze alles nog voor lief, want ze begreep de noodzaak wel, maar nu vindt ze het wel genoeg; ze is steeds vaker depressief door het gebrek aan perspectief.

Soms voelde ze zo'n groot gemis, dat ze het even niet meer trok. Als thuisbezoek verboden is, dan maar de straat op met de ploeg. Maar dan ineens de avondklok. Ze is zo down door deze lock.

En Skype of Zoom – wat maakt het uit? Elkaar op afstand kunnen zien, voedt niet de honger van haar huid en ze verlangt zo naar de kroeg om samen met een man of tien... nou ja, straks kan het weer, misschien.

Haar ziekte luidt: coronamoe. Ze krijgt het dikwijls zo benauwd van al die regels, elk taboe, dus het zou fijn zijn als je vroeg of ze de moed er nog in houdt. Corona treft echt jong en oud.

Stille Week met koormuziek, kunst en Carel ter Linden

Koordinator Petra Wijers bedacht een digitaal programma voor het luisteren naar klassieke en eigentijdse koormuziek in de Stille Week, de week voor Pasen. Wie zich aanmeldt voor het 'Muzikaal pad naar Pasen' kan iedere dag een filmpje bekijken. De opname wordt ingeleid met afbeeldingen van kunstenares Rozemarijn Oosthoek. Daarna deelt een componist weetjes over het stuk van die dag. Aan het woord komen ambitieuze componisten als John Rutter, Cecilia McDowall, David Hurley, Ton Koopman, Judith Weir, Jessica Curry, Peter Dijkstra, Hayo Boerema en Bob Chilcott.

Vervolgens kan het koorwerk beluisterd worden. Tot slot geeft de voormalige Kloosterkerk-predikant Carel ter Linden dagelijks een bijbels-theologische bespiegeling bij de koortekst.

ZO. 28 MAART T/M ZO. 4 APRIL. KOSTEN € 11 (HELFT VOOR OXFAM/NOVIB). ONDERTITELING AANWEGIG. OPGAVE: KOORSCHOOLEDLEFT.NL.

ZONDER TITEL - VAN ROZEMARIJN OOSTHOEK

Gebedsoproep door Haagse kerken

De veertigdagentijd is een periode van bezinning. Een gevarieerde groep Haagse kerken roept Hagenaars op om mee te bidden voor iedereen die wel wat steun en troost kan gebruiken. Geestelijk verzorgers, pioniers, studentenwerkers en pastors nemen het voortouw. De gebeden worden online gezet. Het overkoepelende thema is het evangelie van Johannes waarin verteld wordt over de voetwassing tot aan de evangenneming (hoofdstuk 13-17). Iedere maandag, woensdag en vrijdag tot en met 29 maart verschijnt er een filmpje op missionairplatformdenhaag.nl.

Kunstwerk van Marc Mulders

Kunst van Marc Mulders in Bethelkerk Scheveningen

De Bethelkerk in Scheveningen houdt in de week voor Pasen een online-kunsttentoonstelling met vesperdiensten.

Iedere dag haakt predikant Gerco Lock met een schriftlezing aan bij een werk van Marc Mulders, waarin het lijden en de opstanding van Christus een centraal thema vormt. De aquarel-collages worden in de vesperdiensten mooi in beeld gebracht.

De samenwerking met Marc Mulders is bijzonder. Zijn werken zijn in de collecties van musea in heel Nederland opgenomen. Hij heeft daarnaast glas-in-loodramen voor de Nieuwe Kerk in Amsterdam gemaakt, voor de Sint-Jan in 's-Hertogenbosch en voor de Sint-Jan in Gouda. Tijdens de vesperdiensten is er muziek van mezzosopraan Emma Brown, sopraan Margriet Wagner en de fluitisten Maryse Kuiper en Henny Hup.

WOE. 31 MAART T/M ZA. 3 APRIL VANAF 19:30 U. PAASMORGEN 4 APRIL, 10 U. DE KERK IS OPEN OP DO. 1 EN VR. 2 APRIL, 11-15 U. RESERVEREN EN UITZENDING VIA: BETHELKERKSCH EVENINGEN.NL.

Kunnen we leren van onze angsten?

Welke houding kunnen we onszelf aanleren in chaotische tijden? Heeft het zin om angstig te zijn voor wat we niet in de hand hebben? Wat is dat eigenlijk, angst? Welke soorten angsten bestaan er? Kunnen we misschien iets van onze angst leren? Zinzoekers wijdt drie gespreksavonden aan deze vragen. Deelnemers wisselen ideeën met elkaar uit en spiegelgen die aan de ideeën van schrijvers, sprekers, (religieuze) leiders en wetenschappers. Deelname kan fysiek en online.

DI. 2, 16, 30 MAART. 20-22 U. € 15-30. HUISKAMER VAN STEK, PARKSTRAAT 32. OPGAVE: CHRIS@ZINZOEKERS.NL.

Wandelen naar een Mariakapel voor een kaarsje en koffie-to-go

De 'vastenwandelingen' van parochie Maria Sterre der Zee gaan dit jaar gewoon door. Wie sluit zich aan bij deze traditie? Anders dan anders wordt er niet in groepen gewandeld, maar er is een creatief alternatief bedacht. Met de essentie van de wandelingen – 'bezinnen en delen' – wordt zeker geen loopje genomen. De opzet is als volgt. Op donderdag ontvangen deelnemers via WhatsApp een Bijbeltekst plus schriftelijke overweging van een lid van het pastoraal team. Daar kan ieder tot woensdag op reflecteren. In een digitale bijeenkomst op woensdagochtend (9-10:30 uur) deelt pastor Jan Eijken zijn bespiegelingen bij de teksten. Meteen daarna gaat de wandelaar op eigen houtje naar (iedere week een andere) Mariakapel in de stad. Daar kun je een kaarsje aansteken en een koffie-to-go (11:30-13 uur) meenemen.

WOE. 3, 10, 17, 24, 31 MAART. OPGAVE: 070 354 17 42 OF ANTONIUSABT@RKDENHAAG.NL.

MOET JE LEZEN: DE KERK IS FANTASTISCH

Als het over de kerk gaat, gaat het meestal over de krimp, over wat er allemaal anders moet, dat ze wel bij de tijd moet blijven en noem maar op. Het boek *De kerk is fantastisch* van Rik Torfs is van een totaal andere orde. De titel verradt al meteen de lichte toon. Niet de kerk als volk van God of als bastion van waarheid, ook niet dat gehate, versmade en gehekeld instituut, maar eenvoudigweg: fantastisch. Het gaat over het belang van het gebouw, over dat het zonder humor niet gaat. Het gaat over de kerk als hospitaal, als oase en als de enige plek waar nog over 'opstanding' gesproken kan worden. Stuk voor stuk verrukkelijke pagina's waarover ongetwijfeld ook heel wat te twisten valt, maar waar tegelijk een ontspanning van uitgaat die ik maar zelden in boeken over de kerk aantref. Twee

hoofdstukken springen eruit: de kerk als verrotting en de kerk voor ongelovigen. Hoofdstukjes die goed passen in de veertigdagentijd. De kerk moet haar claim op de moraal, op de waarheid en op het geloof loslaten. Alleen zo kan zij ruimte scheppen voor waar het om gaat.

'Hypocrisie is een eerbetoen van de ondeugd aan de deugd', zo schrijft Torfs. En wat zou geloof zijn zonder ongeloof? Niets! Conventie. Vanzelfsprekendheid. Een verhaal zonder spanning. En daarom zou de kerk er goed aan doen haar poorten wijd open te zetten voor de zogenaamde ongelovigen. Zij konden ons nog weleens meer bij de waarheid brengen dan de kerkganger die

meent het bij het rechte eind te hebben. Goede kost waar je in de veertigdagentijd vrolijk op kauwen kunt. Van harte aanbevolen!

AD VAN NIEUWPOORT

Rik Torfs (2020). *De kerk is fantastisch*. Utrecht: KokBoekencentrum. ISBN 9789043534772; 160 pagina's, € 16,99 (paperback); € 9,99 (e-book).

